

इसॉप धनची न्याय्य पद्धती संहितेवरील

धोरणात्मक मार्गदर्शक तत्त्वे

इस्पाउस कॅपिटल प्रायव्हेट

लिमिटेड

धोरणाचा सारांश

दस्तऐवजाचे नाव	न्याय्य पद्धती संहितेवरील धोरणात्मक मार्गदर्शक तत्त्वे
जारी करणे आणि प्रभावी तारीख	
पुढील पुनर्विलोकनाची तारीख	जारी करणे आणि प्रभावी तारखेपासून १२ महिने
पुनर्विलोकनाचा नियतकाल	वार्षिक
मालक/संपर्क	अनुपालन विभाग
अनुमोदक	संचालक मंडळ
संलग्नक	-

ESOP

अनुक्रमणिका

अनुक्रमांक	तपशील
१.	परिचय
२.	उद्देश
३.	परिभाषा
४.	मुख्य वचनबद्धता
५.	एन.बी.एफ.सींसाठी न्याय्य पद्धती संहितेवरील मार्गदर्शक तत्त्वे
	A. कर्जाचे अर्ज आणि त्यांची प्रक्रिया
	B. कर्जाचे मूल्य निर्धारण आणि अटी/शर्ती
	C. कर्जाचे वितरण आणि अटी व शर्तीमध्ये बदल
	D. सामान्य मार्गदर्शक तत्त्वे
	E. माहितीची गोपनीयता
	F. न्याय्य पद्धती संहितेची भाषा आणि संवाद साधण्याची पद्धत
	G. व्याज दराचे विनियमन
६.	संचालक मंडळाची जबाबदारी
७.	तक्रार निवारण
८.	दैवी आपत्ति
९.	पुनर्विलोकन

१. परिचय

रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाने (आर.बी.आय) दिनांक ०१ जुलै, २०१५ रोजीच्या आपल्या परिपत्रक क्रमांक डी.एन.बी.आर (पी.डी) सी.सी.क्र.०५४/०३.१०.११९/२०१५-१६ च्या माध्यमातून नॉन-बँकिंग फायनान्शियल कंपन्यांसाठी (एन.बी.एफ.सींसाठी) न्याय्य पद्धती संहितेवर मार्गदर्शक तत्त्वे जारी केली आहेत ज्यात त्यांच्या ग्राहकांशी व्यवहार करताना योग्य व्यवसाय आणि निगम पद्धतींसाठी मानके निश्चित केलेली आहेत. या न्याय्य पद्धती संहितेचे उद्दीष्ट **इस्पाउस कॅपिटल प्रायव्हेट लिमिटेड** (कंपनी) च्या सर्व भागधारकांना, विशेषतः तिच्या ग्राहकांना, आपली आर्थिक उत्पादने आणि सेवा उपलब्ध करून देताना त्यांनी अनुसरण कराव्यात अशा पद्धतींचा प्रभावी आढावा प्रदान करणे हे आहे.

२. उद्देश

या एफ.पी.सी चा उद्देश कंपनीचा व्यवसाय, कार्यक्षमता, ग्राहकाभिमुखता आणि निगम शासन तत्वांवर लक्ष केंद्रित करून, प्रचलित वैधानिक आणि नियामक आवश्यकतांनुसार चालविला जाईल याची खात्री करणे असा आहे. कंपनीच्या न्याय्य कर्ज देण्याच्या पद्धती विपणन, कर्ज उत्पादन, प्रक्रिया करणे आणि सेवा देणे व संकलन उपक्रमांसह तिच्या कार्याच्या सर्व पैलूंवर लागू होतील.

या संहितेमुळे हे सुनिश्चित केले जाईल की कंपनीची आर्थिक उत्पादने आणि सेवा सर्व पात्र कर्ज अर्जदारांना त्यांच्या वंश, जात, रंग, धर्म, लिंग, वैवाहिक स्थिती, वय इत्यादींवर आधारित कोणताही पूर्वग्रह न ठेवता किंवा भेदभाव न करता उपलब्ध आहेत.

कंपनीचे संचालक मंडळ आणि व्यवस्थापन हे तिच्या कार्यात न्याय्य कर्जासाठी एक मजबूत वचनबद्धता प्रतिबिंबित होईल आणि सर्व कर्मचार्यांना त्या वचनबद्धतेची जाणीव आहे याची खात्री करण्यासाठी रचल्या गेलेल्या पद्धती स्थापित करण्यासाठी जबाबदार आहेत.

३. परिभाषा

- "बोर्ड" म्हणजे कंपनीचे संचालक मंडळ.
- "कंपनी" म्हणजे इस्पाउस कॅपिटल प्रायव्हेट लिमिटेड.
- "संचालक" म्हणजे कंपनीच्या मंडळावरील व्यक्तिगत संचालक किंवा अनेक संचालक.

- d. "इसॉप्स" म्हणजे एम्प्लॉई स्टॉक ऑप्शन प्लॅन्स जे कंपनी कायदा, २०१३ च्या कलम २(३७) अंतर्गत परिभाषित केल्याप्रमाणे एखाद्या कंपनीच्या किंवा तिच्या सूत्रधारी कंपनी किंवा सहाय्यक कंपनी किंवा कंपन्यांमधील, जर असतील तर, संचालक, अधिकारी किंवा कर्मचारी यांना दिलेला पर्याय, जो अशा संचालकांना, अधिकार्यांना किंवा कर्मचार्यांना, पूर्वनिर्धारित किंमतीवर भविष्यातील तारखेला कंपनीचे शेअर्स खरेदी करण्याचा किंवा त्यासाठी सदस्यता घेण्याचा, फायदा किंवा अधिकार देतो.
- e. "एफ.पी.सी" म्हणजे न्याय्य पद्धती संहिता.

४. मुख्य वचनबद्धता

कंपनी या संहितेच्या अंमलबजावणीसह खालील गोष्टी साध्य करण्यासाठी वचनबद्ध आहे:

- i. तिच्या कर्जदारांशी तिच्या व्यवहारात योग्य प्रकारे आणि सयुक्तिकपणे वागण्यासाठी.
- ii. त्याची उत्पादने आणि सेवा सध्या लागू असलेल्या संबंधित कायदे आणि नियमांनुसार आहेत याची खात्री करण्यासाठी.
- iii. प्रामाणिकपणा, सचोटी आणि पारदर्शकता या नैतिक तत्वांचा वापर तिच्या कामकाजात करण्यासाठी.
- iv. तिच्या ग्राहकांना तिची आर्थिक उत्पादने आणि सेवांची विस्तृत वैशिष्ट्ये तसेच त्याचा लाभ घेण्यासाठी अंतर्भूत फायदे आणि जोखीम समजून घेण्यास मदत करण्यासाठी.
- v. तिच्याशी व्यवहार करताना तिच्या ग्राहकांना त्रास-मुक्त अनुभव प्रदान करण्यासाठी.
- vi. कोणत्याही त्रुटी किंवा ग्राहकांच्या तक्रारी त्वरित आणि प्रभावीपणे हाताळण्यासाठी.

५. एन.बी.एफ.सीसाठी न्याय्य पद्धती संहितेवरील मार्गदर्शक तत्त्वे

A. कर्जाचे अर्ज आणि त्यांची प्रक्रिया

- i. उपलब्ध करून दिलेली सर्व कर्ज उत्पादने किंवा सेवा कंपनीच्या "ऑपरेशनल मॅन्युअल अँड क्रेडिट पॉलिसी" मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे असतील.
- ii. कर्जदाराशी सर्व संवाद स्थानिक भाषेत किंवा कर्जदाराला समजतील अशा भाषेमध्ये असतील.
- iii. कंपनी संभाव्य कर्जदाराला संपूर्ण कर्ज जीवनचक्राच्या बाबतीत माहिती देईल ज्यात कर्ज मंजूरी, वितरण आणि परतफेड प्रक्रियांचा समावेश आहे.
- iv. कर्जाच्या अर्जात अर्जदाराने त्यांच्या अर्जासोबत सादर करणे आवश्यक असलेल्या कागदपत्रांचा उल्लेख असेल.
- v. कर्ज अर्जामध्ये प्रक्रिया शुल्क, वार्षिक व्याज दर, परिवर्तनीय व्याज, कर्जाचा कालावधी, कर्जाच्या सेवांच्या अटी, सुरक्षा निर्मिती यासह सर्व आवश्यक माहितीचा देखील समावेश असेल.
- vi. कंपनी सर्व कर्जांचे अर्ज मिळाल्याबद्दल पावती देखील प्रदान करेल. अशी पावती कर्जाचे अर्ज कोणत्या कालावधीत निकाली काढले जातील याची मुदत देखील दर्शवते.
- vii. योग्यरित्या पूर्ण भरलेल्या कर्जांचे अर्ज प्राप्त झाल्याच्या आणि सुरक्षा व्याज तयार केल्यापासून, आवश्यक कागदपत्रे आणि कर्जदाराने प्रचलित नियम व विनियमांचे पालन करणारी सर्व कागदपत्रे प्राप्त करण्याच्या अधीन राहून ९० दिवसांच्या कालावधीत सर्व कर्जांचे अर्ज निकाली काढले जातील.

B. कर्जाचे मूल्य निर्धारण आणि अटी/शर्ती

- i. इस्पाउस कॅपिटल प्रायव्हेट लिमिटेड, जोखीम-आधारित दृष्टीकोन, ऑपरेशनल मॅन्युअल अँड क्रेडिट पॉलिसी आणि संबंधित लागू मार्गदर्शक तत्त्वे आणि नियम लक्षात घेऊन प्रत्येक कर्जाच्या अर्जाचे मूल्य निर्धारण करेल.
- ii. कंपनी कर्जदाराला मंजूर केलेल्या कर्जाच्या रक्कमच्या बाबतीत, मंजूरी पत्र किंवा इतर कर्ज कागदपत्रांद्वारे लेखी स्वरूपात इंग्रजीमध्ये कळवेल. जर कोणत्याही कर्जदाराला मंजूरी पत्र स्थानिक भाषेत हवे असेल, तर कंपनी कर्जदाराला समजेल अशा स्थानिक भाषेत ते प्रदान करेल.
- iii. कर्जदारास वार्षिक व्याज दर आणि तिच्या अर्जाच्या पद्धतीसह अटी व शर्तीबद्दल देखील माहिती दिली जाईल.
- iv. कंपनी कर्जदाराने अशा कर्जाच्या अटी आणि शर्तीचा स्वीकार आपल्या रेकॉर्डवर ठेवला पाहिजे.
- v. आपल्या कर्ज देण्याच्या कार्यात पारदर्शकता सुनिश्चित करण्याचा एक उपाय म्हणून, कंपनीने कर्ज करारामध्ये ठळकपणे उशीरा परतफेडीसाठी आकारल्या जाणाऱ्या दंडात्मक व्याजाचा उल्लेख केला पाहिजे.
- vi. कंपनी कर्ज करारामध्ये उल्लेख केलेल्या प्रत्येक संलग्नकासह कर्ज कराराची एक प्रत कर्ज मंजूरीच्या/वितरणाच्या वेळी प्रत्येक कर्जदारास सादर करेल.
- vii. जर कंपनीने कोणताही कर्जाचा अर्ज फेटाळला, तर ती अर्जदारास अशा नकाराची कारणे लेखी स्वरूपात कळवेल.

C. कर्जाचे वितरण आणि अटी व शर्तीमध्ये बदल

- i. वितरण वेळापत्रक, प्रक्रिया शुल्क, व्याज दर, परिवर्तनीय व्याज शेअर्स, विलंब देय शुल्क, ई.सी.एस बाऊन्स शुल्क इत्यादींसह अटी व शर्तीमध्ये केलेल्या कोणत्याही बदलांविषयी कंपनी कर्जदाराला (स्थानिक भाषेत, लागू असलेल्या) योग्य सूचना देईल.

- ii. व्याज दर आणि इतर शुल्कातील बदलांचा परिणाम केवळ संभाव्यपणे होईल. कर्ज करारात त्यासंदर्भातील तरतूदीचा सुद्धा समावेश असेल.
- iii. कर्ज करारांतर्गत कार्यमानाची देयके परत बोलावणे किंवा गती वाढवण्याशी संबंधित कोणताही निर्णय तिच्या करारनिविष्टेनुसार असेल. असा कोणताही निर्णय घेण्यापूर्वी, कंपनी ग्राहकांना समजेल अशा स्थानिक भाषेत कर्जाच्या करारानुसार कर्जदारांना नोटीस देईल.
- iv. कर्जाच्या कालावधीत हे तारण कंपनीकडे असेल आणि सर्व देय रक्कमसह कर्जाची पूर्ण परतफेड केल्यावर ते जारी केले जाईल.

D. सामान्य मार्गदर्शक तत्त्वे

- i. जोपर्यंत कर्जदाराने यापूर्वी उघड केलेली नाही अशी नवीन माहिती त्याच्या लक्षात येत नाही तोपर्यंत कर्ज कराराच्या अटी आणि शर्तीमध्ये निर्दिष्ट हेतू वगळता, कोणत्याही प्रकारे कर्जदाराच्या कारभारात हस्तक्षेप करणार नाही याची कंपनी खात्री करेल.
- ii. जर कंपनीला कर्जदाराकडून त्यांचे कर्जदार खाते दुसऱ्या एन.बी.एफ.सी, बँक किंवा वित्तीय संस्थेकडे हस्तांतरित करण्यासंबंधी कोणतीही विनंती प्राप्त झाली असेल तर कंपनी अशी विनंती प्राप्त झाल्यानंतर २१ दिवसांच्या आत कर्जदारास आपली संमती किंवा अन्यथा म्हणजे नकार कळवेल. शिवाय, कर्जदाराच्या खात्याचे असे हस्तांतरण कर्जाच्या कंत्राटी अटीनुसार आणि लागू कायदे, विनियम, कायदे आणि मार्गदर्शक तत्वांनुसार केले जाईल.
- iii. तारणाच्या तरलतेच्या घटनेच्या बाबतीत म्हणजेच, कंपनीचा आय.पी.ओ जारी केलेले इसॉप्स किंवा कंपनीने बाय-बँकसह अंतर्निहित समभागांची दुय्यम विक्रीची संधी, कर्ज वितरणाच्या तारखेपासून ५ वर्षांच्या आत प्रत्यक्षात न आल्यास, कंपनी केवळ अंतर्निहित समभागांची स्वतंत्र दुय्यम विक्री सुरू करेल आणि आणि कर्जदारांना सतत त्रास देणे, कर्जाची रक्कम वसूल करण्यासाठी मनुष्य बळाचा वापर करणे इत्यादी कोणत्याही अनुचित किंवा त्रास देण्याच्या पद्धतींचा अवलंब करणार नाही.

- iv. तारणाची तरलता न झाल्यास म्हणजेच, शेअर्स सूचीबद्ध न झाल्यास किंवा इसॉप्ससाठी इतर कोणतेही दुय्यम विक्री पर्याय मिळत नसल्यास, कंपनी आपली थकबाकी वसूल करण्यासाठी लागू कायदे, विनियम आणि नियमांनुसार स्पष्ट प्रक्रियेचे पालन करेल. मूळ कर्जाची रक्कम व त्यावरील जमा व्याज व चल व्याज वसूल करण्यास कंपनीने तारण शेअर्स कोणत्याही त्रयस्थ पक्षाला विकून ही प्रक्रिया सुरू होईल. कंपनीने अशा शेअर्स मधून आपली थकबाकी वसूल केल्यावर उर्वरित शेअर्स कर्जदाराला परत केले जातील.
- v. कर्ज आधी-भरण्याच्या बाबतीत कंपनी कोणतेही आधी-भरण्याचे दंड आकारणार नाही. तथापि, अशा प्रकरणांमध्ये प्रक्रिया शुल्क आणि स्टॉक फी परत न करण्यायोग्य असेल.

E. माहितीची गोपनीयता

- i. कंपनीच्या ग्राहकांची सर्व व्यक्तिगत माहिती कंपनी आणि तिच्या सर्व कर्मचाऱ्यांद्वारे खाजगी आणि गोपनीय मानली जाईल.
- ii. खालील परिस्थिती वगळता, कंपनी कर्जदाराच्या कोणत्याही व्यवहाराचा तपशील कोणत्याही तृतीय पक्षाला उघड करणार नाही:
 - i. जेव्हा कोणत्याही वैधानिक किंवा नियामक कायदांतर्गत अशी माहिती कोणत्याही वैधानिक संस्था, कायद्याची अंमलबजावणी करणारी संस्था, सिबिल, आर.बी.आय किंवा अधिकारक्षेत्रातील न्यायालये आणि न्यायाधिकरणांसह इतर कोणत्याही राज्य, केंद्रीय किंवा नियामक मंडळाला प्रदान करण्याचे बंधन कंपनीवर असते.
 - ii. जेव्हा ग्राहकाने अशी आर्थिक माहिती कळविण्यासाठी कंपनीला योग्य संमती दिलेली आहे.
 - iii. जेव्हा अशी माहिती कळविणे सार्वजनिक हितात असेल.

F. न्याय्य पद्धती संहितेची भाषा आणि संवादाची पद्धत

- i. कंपनी आपल्या विविध भागधारकांच्या संदर्भासाठी ही न्याय्य पद्धती संहिता आपल्या वेबसाइटवर इंग्रजीमध्ये अपलोड करेल. ती स्थानिक भाषेत किंवा प्रकरणाप्रमाणे कर्जदाराला समजेल अशा भाषेमध्ये उपलब्ध असेल.
- ii. कंपनी हे सुनिश्चित करेल की या संहितेतील सर्व भर किंवा बदल आर.बी.आय च्या न्याय्य पद्धती संहितेवरील मार्गदर्शक तत्वांची भावना कायम ठेवतील.

G. व्याज दराचे नियमन

- i. कंपनीने आपले व्याजदर आणि इतर शुल्क ठरविण्यासाठी तत्त्वे आणि मार्गदर्शक तत्त्वे निश्चित करण्यासाठी स्वतंत्र "व्याज दर धोरण" तयार केले आहे.
- ii. कंपनी आपल्या कर्जदाराला अर्जांमध्ये, व्याज दर आणि जोखमीच्या श्रेणीकरणासाठी दृष्टीकोन व विविध प्रकारच्या कर्जदारांना वेगवेगळ्या प्रकारचे व्याज दर आकारण्याची तर्कसंगतता सुद्धा उघड करेल. हे कर्ज मंजूरी पत्रात देखील कर्जदारास स्पष्टपणे कळविले जाईल.
- iii. व्याजाचा दर आणि जोखीम श्रेणीकरणाचा दृष्टीकोन किंवा त्यातील कोणतेही बदल याबद्दलची माहिती कंपनीच्या वेबसाइटवर उपलब्ध करून दिली जाईल किंवा संबंधित वृत्तपत्रांमध्ये प्रकाशित केली जाईल.
- iv. कर्जदाराला त्यांच्या कर्जदार खात्याला नेमके कोणते दर लागू आहेत याची माहिती देण्यासाठी उपाय म्हणून व्याज दर हा वार्षिक दर असेल.

६. संचालक मंडळाची जबाबदारी

कंपनीचे संचालक मंडळ आपल्या कर्जदारांच्या/ग्राहकांच्या तक्रारी/गारहाणी हाताळण्यासाठी योग्य तक्रार निवारण यंत्रणा तयार करण्याची जबाबदारी पार पाडेल. कंपनीच्या कर्जविषयक निर्णयांशी संबंधित सर्व विवाद आणि इतर कार्ये कमीतकमी पुढील उच्च स्तरावर त्वरित ऐकली जातील आणि निकाली काढली जातील, असा या मजबूत यंत्रणेचा हेतू असेल.

७. तक्रार निवारण

कंपनी आपल्या तक्रार निवारण यंत्रणेशी संबंधित माहिती, तिच्या तक्रार निवारण अधिकार्याची माहिती आणि आर.बी.आय च्या क्षेत्रीय कार्यालयाची माहिती आपल्या ग्राहकांच्या संदर्भ आणि फायद्यासाठी तिच्या कार्यालयाच्या / व्यवसायाच्या ठिकाणी ठळकपणे प्रदर्शित करेल.

शिवाय, कंपनीने आपल्या ग्राहकांच्या तक्रारींचे / गारहाणींचे जलद गतीने निराकरण करण्यासाठी / उपाय मिळवण्यासाठी एक सर्वसमावेशक तक्रार निवारण यंत्रणा तयार केली आहे. “तक्रार निवारण धोरण” अंतर्गत मंडळाने ती स्वीकारली, मंजूर केली आणि तपशीलवार नमूद केलेली आहे.

८. दैवी आपत्ति

इस्पाउस कॅपिटल प्रायव्हेट लिमिटेडने नमूद केलेली आणि दिलेली विविध वचनबद्धता सामान्य कार्यवाहक वातावरणांतर्गत लागू होईल. कोणत्याही दैवी आपत्ति परिस्थितीच्या बाबतीत, कर्जदार, भागधारक आणि सर्वसाधारणपणे जनतेच्या संपूर्ण समाधानासाठी कंपनी एफ.पी.सी अंतर्गत उद्दिष्टे पूर्ण करण्यास सक्षम असेल असे नाही.

९. पुनर्विलोकन

संचालक मंडळ दरवर्षी या न्याय्य पद्धती संहितेचे पालन आणि कंपनीच्या तक्रार निवारण यंत्रणेच्या परिणामकारकतेचा आढावा घेईल. आर.बी.आय ने जारी केलेल्या मार्गदर्शक तत्वांमध्ये बदलच्या किंवा त्यात भरच्या अनुषंगाने बोर्ड एफ.पी.सी मध्ये वेळोवेळी योग्य ते बदल करेल.